

RAIKKÜLA

LEHT

NR. 2 (44) VEEBRUAR 1991

*Hoidkem kõrgel Eesti rahvuslippu,
sini-musta-valge värviga.*

Otsus on meie teha

3. märtsi referendumil väljendame oma vaba tahtet — olla või mitte olla.

Hääletusruum asub klubis ja on avatud kella 7—20.

Kellel ei ole 3. märtsil võimalik hääletada, saab seda teha eelhääletusel alates 26. veebruarist.

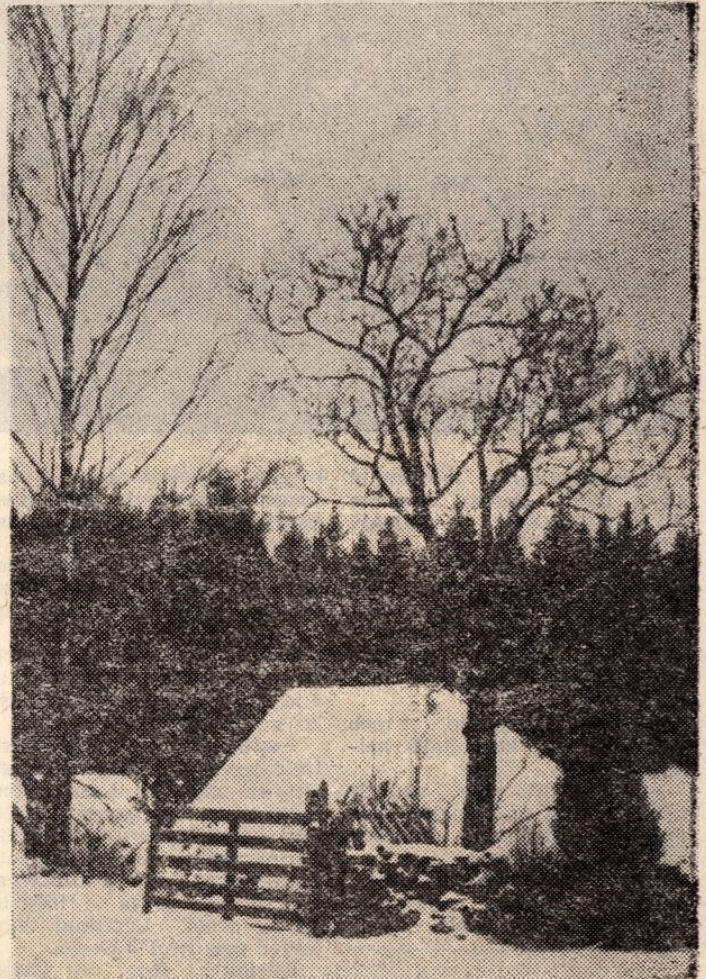
Eelhääletada saab külanõukogus iga päev kella 9—18.

Hääletusedel väljastatakse nii valimispäeval kui eelhääletusel ainult passi alusel.

3. märtsil väljuvad bussid Lipalt ja Kaigepere—Raela ringile kell 12.

Kodusvalijaile tuuakse kast koju.

ANDRUS PAJO

Oli südantsoojendav päev

Oma igapäevastele — uksest ja aknast sissetungivatele argimuredele vajame vastukaalutaks ka midagi hingele. Oigu selleks või meeldivad ja hingekosutavad emotsioonid.

20. veebruaril oli klubisaal üle kolmveerandsaja krapsaka ja rõõmsameelse pensionäri päralt.

Leinaseisakuga mälestati aasta jooksul lahkunud eakaaslasi.

Kolhoosipoolne vastuvõtt

oli igati kena. Pensionäridele vajalikku teavet jagasid Tõnu Rahula, allakirjutanu, Harri Kuusemets, sotsiaalosakonna juhataja Aime Aulis, külanõukogu esimees Laine Arro. Referendumist rääkis Andrus Pajo.

Hõrgutava maameheliku lõunalaua eest hoolitses Ludmilla Käsper koos oma tublide abilistega. Ei puudunud ka asjalik kesvamärg.

Kunstilist külakosti pakusid kohalikud taidlejad.

Kaunilt helises meeskoori laul Maiu Kanguri käe all.

Kergejalgselt ja silmarõõmu pakkuvalt esinesid üleni valges rahvatantsijad (juhendaja Helju Vahurand).

Kena rühi ja siira liikumisrõõmuga vallutasid vaatajate südameid kohalikud noorukesed peotantsijad Aime Liivi koolitusel.

Rahvast naerutas ja teenis mehise aplausi kohalik näitetrupp katkendiga «Igal oinal oma miiklipäev». Pea-

osades Lea Luhari ja Andrus Pajo, näitejuht Lea Purga.

Põgusaks jalakeerutuseks ja peo lõpetuseks tegid mõnusat muusikat Ivan Kangur, Jüri Reiman ja Riho Väli.

Kogu peokava dirigeeris kindlakäeliselt Peeter Palusoo.

Aitäh võõrustajaile, suur tänu taidlejaile. Ilus päev oli.

Veteranide nõukogu esimees ERNI TAMMARU

12. veebruari hommik oli kolhoosi klubis õige rahvarohke. Põhjust oli küllaga. Tuldi aasta üldkoosolekule, kuid mitte ainult. Tuldi saada ka vastust, kuidas vaevalt aasta ametis olnud esimees mässavais poliitilistes ja majanduslikes vooludes suutis karisid vältida ning majandusaasta lõpetada. Tuldi arutama ja teavet saada käesoleva aasta ülesannete ja edasiste perspektiivide kohta.

Ja lõpuks ei puudunud arutelul ka isemajandavatele tootmisüksustele üleminek, kuid kõigest järgemööda.

Enne päevakorra juurde asumist mälestati leinaseisakuga aasta jooksul surma läbi lähkunud kolhoosiliikmeid.

Taimikasvatuse möödunud aasta tööst andis ülevaate PEAAGRONOOM JAAK KILDVEE.

Ettekandja märkis, et avavahemiku 1976—1990 kohta saadi saagikuselt viies tulemus (3059 sü/ha), seega keskmine. Maakonna kolhooside keskmist ületas tulemus 16% võrra.

Loomakasvatajatele teeb talveperioodi keerukaks heina vähesus.

Riigis valitsevale suurele inflatsioonile vaatamata püsib meil toodangu omahind enam-vähem paigal.

Praeguseks on põhiliste saaduste omahind kujunenud järgmiselt: (rbl./ts-sü)

	Raali- kullas	Kesk- maak. kolhoos- sides
Teravili	17,74	22,34
Kartul	12,17	18,90
1 ts/sü	14,87	16,59

Paaril viimasel aastal pole kulud 1 ts/sü kohta kasvanud, töötasu sama ühiku kohta on isegi vähenenud.

Orgaanilist väetist sai 1990. a. 244 ha põldu.

Kahjuks pole suudetud vähendada rasket ja suurt tööjõukulu nõudvat käsitsitööd (kivide koristamine, heina ja põhu koristamine, jahvedu).

Talude rajamisega on kolhoosi põllupind vähenenud umbes 100 ha võrra.

Tänavu teraviljapind oluliselt ei vähene.

Peaagronoom avaldas tänu

kõigile taimikasvatajatele, masinate remontijaile, kartulikoristajatele ja juurviljakasvatajatele.

Peaspetsialist avaldas lootust, et leidub veel küllaldaselt ühistööst huvitatud inimesi.

Küsimus: Mis on Raela kandis rukkikrasega juhtunud, et see osaliselt täiesti kollane on?

Vastus: Orase töötlemisel fundasooliga (seenhaiguste tõrjeks) määras taimekaitse spetsialist E. Oganjan piserduslahuse kontsentratsiooninormi mälu järgi ekslikult vahesti (ca 3 korda suurema). Sellise lahusega töödeldi 30 ha orast. Lõplikud tagajärjed selguvad kevadel.

Küsimus: Kas see väetis, mis Leedule anti, oli üle plaani?

Vastus: Kuna meil nüüdsest puudub normaalne väetisehooldla, siis põlnud aasta lõpul seda enam kuhugi panna. Pealegi õnnestus väetis vahetada kasulikult teravilja vastu.

PEAZOOTEHNIK LUDMILLA KÄSPER arvas, et kui taimikasvatajatel läks aasta suhteliselt hästi, siis loomakasvatajatel nii hästi ei läinud.

Võrreldes 1989. a. lüpsiti piima 81,6 t vähem, riigile müüdi baasilist piima 87,9 t vähem. Erasektor müüs baaspiima 17,5 t.

Raela lauda remondi venimise tõttu toodeti II sordi piima 1,24% üldkogusest.

Kahjuks vähenes 128 kg võrra ka väljalüps lehma

kohta (1989. a. — 4582 kg; 1990. a. — 4454 kg).

Liha toodeti 62,7 t vähem ja riigile realiseeriti 16 t vähem.

Suurenes nuumsigade öö-

päevane kaaluivve (+46 g) ja veistel (+17 g).

Sigade keskmine realiseerimiskaal suurenes 2 kg võrra, veistel jäi praktiliselt eelmise aasta tasemele (491 kg).

Piima kogutoodang suurenes Salasool 12,1 ja Seakaal 35 t võrra, vähenes Raelas 34 ja Uus-Aalikas 94,7 t võrra.

Kiitvalt märgiti Helgi Vaherna head tööd Seakaal, kus kord ja puhtus on alati majas. Positiivselt mõjus seal töö- ja olmetingimuste oluline parandamine.

Vasikate üldine väljalangemine ulatus 17,6%.

Piima kogutoodangu saavutasid juurdekasvu Ülle Vaherna, Helgi Vaherna, Helvi Tiirik, Maire Viljus, Elma Veljaots ja Helle Leigri.

Noorkarjatallatajatest said paremaid loomade ööpäevaseid juurdekasvu staažikas loomakasvataja Elma Aasoja (814 g), Heiki Hermann (753 g) ja Marve Kivilo (734 g), järgnesid Vahur Satsi ja Hedvig Karjus.

Ettekandest jäi kõlama murenot: kas teatav toodangu tagasimineku seisneb ainult loomakasvatajate halvast tööst? Aga kvaliteetse heina nappus, jõusööda defitsiit, kohati kahtlase väärtusega silo, kividega segi söödakartul, Raela lauda ja Luuka siga'a remondi vastutustundetu venitamine? Kõik on omavahel seoses.

Peazootehnik tänas tublisid loomakasvatajaid ja kõiki teisi teenistusi.

Aastatulemustele

PEAINSENER HEIKI SASLIAN: «Elektrienergia tarbimine jaguneb majandis õiseks (2 kop. kW/h) ja päevaseks (6 kop. kW/h). Kuna hinnavahe on tunduvalt suurem, peame otsima võimalust õist energiat rohkem kasutada ja soojusenergiat salvestada.

Möödunud aasta ahjukütusekogusest saime kätte 80%, misaks tuli kasutada kallimat diislikütust.

Bensiini hoidsime diiselmehhanismide arvel kokku ja saime ka veidi lubatust rohkem.

Kui arvestada, et ühe veomasina eksploateerimiseks kulutatakse ca 12 000 rubla aastas, on oskusliku kasutamise juures siit võimalik märgatavat kokkuhoidu saavutada.

Praegune masinapargi koosseis: 75 mitmesugust autot ja 63 traktorit. Praegu 41 traktorist, traktoreid on pidevalt eksploatatsioonis 34.

Üldiselt on meie masinapark küllaltki heas seisukorras.

Masinaid pole võimalik garažeerida (garaazides villi). Uusi masinaid muretsema muutub järjest raskemaks ja kallimaks. Näiteks saksa E-kombaini eest, mis varem maksis ca 23 000 rubla, nõutakse nüüd 80—90 000.

Kitsas on rauamaterjaliga. Töökodade seadmed on tugevasti amortiseerunud, kuid uusi pole võimalik kasagilt muretsema.

Tuleb agaralt otsida uusi ja efektiivsemaid majandamisvõimalusi.»

PEAVETARST URMAS PAILLON: «Õnneks on kari terve, st. leukoosivaba. Loomade suremus on kahjuks võrdlemisi suur. Kui igal loomal oleks peremees, poleks ka suremusest juttu. Loomarstidel puudub praktiliselt sõiduk.

Märgatavalt on kallinenud ravimid. Möödunud aastal kulutati arstimate ostmiseks 31 000 rubla.

Tuleb tõsiselt mõelda, kuidas organiseerida arstiabi nii, et rohtu saaksid ikka majandajad loomad.»

PEARAAMATUPIDAJA KT. LAINE OGA: «Majandi finantsolukord eriti roosiline ei ole.

Kasum suurenes 646 000 rubla (1989), 727 000 rubla (1990).

Sularaha jääk oli 36 000 rubla võrra aastavahetuse suurem kui eelneval aastal samal ajal. Fondides meil praktiliselt raha ei olegi, st. kulutatud on rohkem, kui fondid lubavad.

Kaudsed kulutused (näit. kommunaalkahjum) iga kolhoosi liikme kohta on eelmiste aastatega võrreldes tunduvalt suurem. Faktiliselt on

sai kriips alla

see ju iga töötaja palgalisa. Masinate kallinemise tõttu tuleb olemasolevaid masinaid palju efektiivsemalt kasutada.

Põhivahendeid on kolhoosi arvel 9 miljoni rubla eest. Põhivahendite seis aasta lõpuks pärast kulumise mahaarvestamist on 5 milj. 627 000 rubla.»

LEINO LUKS — REVISJONIKOMISJONI ESIMEES: «Revisjonikomisjonil on vaja leida uusi töövorme, sest tundub, et senisel kujul on ta end ammendanud.

Reidide põhjal koostatud aktidele reageeritakse erinevalt: kord arutatakse, kord võetakse teadmiseks, kuid konkreetseid meetmeid ei rakendata ja kõik kordub aastast aastasse.

Raskusi on teravilja ja kartuli säilitamisega (puudulik algdokumentatsioon, ebarahuldavad hoiutingimused, teravilja ebatäpne arvelevõtmine, sügiseti kaua poelikult kaetud kartulikuhtjad ja nende ebatäpne arvelevõtmine).

Kevadel veetakse riknenud saaki metsa. Süüdlasi välja ei selgitata.

Senini pole selgunud põrsa- ja lõssipulbrivargad.

Vanarauaplatsi liga-logs, töökodade territooriumil jäetakse masinaid, kuhu juhtub

Vastremonditud Raela lauda ukseid kinni ei lähe. Katusel auk sees, sajab sisse. Kellegi mure ei ole. Kuhu me nii jõuame?

Rajatud haljastus lõhutakse ja talletatakse maatas. Igalt poolt käiakse ja sõidetakse otse ja üle. Rangemad meetmed on siin mõõdepääsmad.»

ESIMEES TONU RAHULA: Esimehe sõnutsi kujunes tema esimeseks ja põhiliseks probleemiks kogu aasta vältel — raha. Kust saada raha ja kuidas seda praeguses ebastabiilses majanduslikus olukorras kõige ratsionaalse-

malt kulutada nii, et majand püsiks veepeal ja inimestel saaks palk õigel ajal taskusse.

«Kuusemetsa aegadest oli meil raha pangas piisavalt, kuid see kuivas mõne aastaga kokku. Perioodil 1987—1989 kulutasime 430 000 rubla rohkem, kui samal ajal laekus. Eriti teravaks kujunes 1989. aasta, kus kuluksime 240 000 rubla laekumisest enam. Sama aasta detsembri palkadeks tuli teha lühiajalist laenu. Plaanis oli uue elumaja ehituseks võtta 200 000 täiendavat laenu. On neks siiski loobuti.»

Esimehe suurimaks mureks mõeldud suvel oli igati pildurda üle jõu kulutusi. Just rahade lubamise või keeldumise pinnalt tekkis esimehe arvates kõige rohkem arusaamatusi ja mõnigi viiltuvaataja.

Esimehena peaaegu aastase töö suuremaks õnnestumiseks peab ta olukorda, kus tulud ja kulud on taas tasakaalu viidud.

1990. a. laekus 3,45 miljoni rubla, kulutati 3,43 miljoni.

«Tugevasti aitab majandi keerukaid finantsprobleeme lahendada suurte kogemustega kolhoosi endine kauaegne esimees Harri Kuusemets. Tänu talle!

Liha ja piima müüdi riigile 1989. a. võrreldes mõnevõrra vähem. Põhjustas seda riigiliku jõusööda nappus. Oma initsiatiivil õnnestusid mõningad kopsakamad jõusöödahanked väljastpoolt vabariiki, kuid midagi saadi ka Eestimaalt juurde.

Tunduvalt suurenes tootumade müük Piima müügist oli sissetulek ca 1 miljon, loomade müügist laekus 1,8 miljonit. Taimekasvatussaaduste müügist saadi 250 000.

Normaalselt töötab tärgli-setseh, mille toodangust laekus mõeldud aastal 77 000.

Alates 1984. a. on majandi rentaablu pidevalt vähenenud, eelkõige väetiste, jõusööda ja masinate kallinemise tõttu. 1989. a. oli rentaablu 26,9% ja on õnneks sellele pidama jäänud (maakonna kolhooside keskmine 24,3%).

1990. a. oli kasum 727 000 (1989. a. 646 000).

Soovida jättis, et kogutulu ühe töötaja kohta oli maakonna keskmisest 20% madalam, kuna meil on suhteliselt palju töötajaid.

Paremini peaks olema tagatud töötajale puhkepäevade andmine.

Heina saime talveks vähe. Väga segastel asjaoludel tekkis 1990. a. kevadel 100 t teravilja puudujääk. Süüdlasi

ei leitud ja villi tuli kahjumisse kanda.

«Jüriöö» osakonna kartulikoristamine oli väga vaevaline. Kombineeri koristamisel sattus kartulite sekka palju kive, mis ei röömusta ei loomakasvatajaid ega tärgli-setsehi töötajaid. Viimaste ees müts maha, et nad sellest kartuli ja kivide segapudrust ikka tärgli-setseid oskavad valmistada.

Rahul võib olla Petteri brigaadi tööga kuivatite ettevalmistamisel, samuti kuivatitajate ja kombineerite tööga. Hästi töötasid silotegijad. Loomakasvataskaadri probleemidele ei ole seni suudetud rahuldavalt lahendust leida.

Lehmade arv näitab viimastel aastatel pidevat langetust tendentsi.

Loomakasvatajate kiituseks peab ütlemä, et suhteliselt tagasihoidliku söödaga on nad sellest hoolimata suutnud anda suurt toodangut.

On vajalik välja töötada uus töötasustamise süsteem töökodades, et masinaid remonditaks kiiremini.

Ilmselt on mehhaanikute ülesanded lõplikult konkretiseerimata, mistõttu puudub vastustus.

Bensiini ja kütuse vajalikud varud on olemas.

Autojuhid-traktoristid on üldiselt väga tublid mehed. Samuti võib rahul olla energetikateenistuse ja farmimehhaanikute tööga. Edaspidi on ka nende töötasu vaja panna sõltuvusse liha ja piima toodangust.

Rahul ei saa olla aasta ülddehitis-tööde tulemusega. Pikale on veninud Raela lauda ja Luuka sigala remont. Madal töödistsipliin. Ehitusjuhtide palgatingimusi tuleb muuta, kuna kindel kuupalk ei stimuleeri töid paremini korraldama.

Kommunaalmajanduses on olukord rahuldav. Klubitöö edeneb: P. Palusoo on oma koha meie rahva hulgas leidnud.

Tore, et püütakse ka edasi õppida. Oma haridust täiendavad kaugõppes: EPAs Hannes Paat ja Ardi Arro, Tihemetsa tehnikumis Mait Kullerkupp, TRÜs Helen Reinart jt.

Spetsialistid sõdigu rohkem oma alluvate palga ja töötõngimuste parandamise eest. Ei maksa ülemusi peljata töö ja õiguse eest seisemisel.

Juhatusel kulgeb töö asjalikus õhkkonnas. Soovitav oleks, et juhatusel liikmed tutvustaksid alati eelnevalt arutatavate materjalidega.

Arvestatav koostöö on olemas kolhoosi revisjonikomisjoniga.»

Esimees avaldas tänu juhatusel liikmeile, spetsialistidele ja kõikidele tööinimestele.

Küsimus: Miks Lipa uus

monteeritud veski pole tööse rakendatud?

Vastus: Ettepanek on komplekselt mehhaniseerida üks või teine tööliik. Andud juhul Lipa veski, et lõpuks saada lahti sealset ebameeldivast tolmusest käsitööst.

I. PETTER: Uus veski on praktiliselt töökorras, kuid praegune mölder keeldub sellega töötamast, kuna ei tule veski teenindamisega täielikult toime.

Küsimus: Mis saab kerakes pooleliolevast elumajast?

Vastus: Hinnanõuetikas on praegu suur segadus: KEK ei oska öelda, kui palju maja lõplikult maksab. Seega sügub ehituse jätkamine sügise poole, kuni enamvähem lõpliku hinna selgumiseni. (Esiialgu oli hind 120 000, praegu orienteerivalt 500—600 000.) Võimalik, et maja valmib lõplikult järgmise aasta I kvartalis.

Juhatusel 1990. a. töö tunnustati rahuldavaks.

AMETIÜHINGU ESINAINA AILE ORASTE tutvustas ametiühingu ja administratsiooni vahelise sotsiaalse töökokkuleppe sõlmimist, see kirjutatakse alla järgmise kvartali alguseks ja seda tutvustatakse kolhoosi tehes.

Kokkuleppe hõlmab esimesel poolaastal palkade reguleerimist, puhkusi, koolilaste toiduraha osalist hüvitamist jm.

Jätub a/ü liikmete ümberregistreerimine, kuna senine a/ü organisatsioon lakas 1. jaanuarist eksisteerimas.

Ümberregistreerimine on vabatahtlik ja seda saab teha Aile Oraste juures.

8.—14. aprillini on organiseerimisel ekskursioon Vladivostokki. See läheb maksma orienteerivalt 650—700 rubla. Teatada Andrus. Pajole telefonil 64 647 või Mare Kivile 64 530.

Kinnitati 1991. a. tootmisplaan.

Teravilja kasvatada 770 ha, saagikus 32 ts/ha, kokku 2464 t (punktrikaalus). aida-kaalus 1930 t, 251 ts/ha.

Kartulit 95 ha, saagikus 180 ts/ha, kogusaak 1710 t.

Söödajuurvilja 7 ha, 500 ts/ha, kokku 350 t.

Müüa riigile teravilja (rukkist) 200 t, loomi eluskaalus 412 t, sh. veiseid 150 t, sigu 262 t, piima 2000 t.

Saada kasumit 759 000.

Töötasufond koos materiaalse ergutuse fondiga 1 260 000 rubla.

Arvestuslikke miimumitööpäevi ei täitnud Gennadi Rumm, Kalev Kaseväli, Armin Valtri, Meelis Väli, Olev Puntso, Emm Treier.

Seoses üleminekul talupidamisega arvata kolhoosi liikmete hulgast välja Emm Treier.

JUHATUSES

8. veebruaril koosoleku päevakorras oli premeerimine, sotsiaalkomisjoni moodustamine, avaldused, muudatused kommunaalteenustes ja üldkoosolekute arutamisele tulevad probleemid.

Juubeli puhul premeeriti kohusetundliku töö eest: Ülo Liister 100, Saima Pajo 200 ja Hermilde Satsit 200 rublaga.

Otsustati moodustada sotsiaalkomisjoni koosseisus: Lemmi Torjus, Vaike Pajo,

Asta Satsi, Aile Oraste ja Mare Kivi.

Vastavalt Teet Kaijaspoliku avaldusele vabastada ta töölt ja kolhoosi liikmest alates 1. märtsist 1991. a. seoses üleviimisega Audru sovhoosi.

Otsustati mitte rahuldada Rein Lubaso avaldust tema üleviimiseks metsatööliseks.

Anti Satsi ja Ülo Luksi maa-avaldused vaadatakse läbi pärast maaküsimuse lahendamist volinike koosolekul.

Arutati rahvariiete tellimist

segarahvatantsurühmale kolhoosi kaudu.

Otsustati sõlmida tantsijate ja kolhoosi vahel leping, mille põhjal 50% riietekomplekti hinnast tasub tantsija, teise poole kolhoos. Kui tantsija lahku kolhoosist enne 10 aastat, maksab ta kogu riietekomplekti hinna.

Toetati 450 rublaga Rapla KEKi tantsuklubi «Mustang» treeningulaagrit, kus osalevad Raikküla lapsed: Egon Laja, Marily Väli, Sander Laja, Kaidi ja Villu Kasari ning Liis Pallon.

Seoses ehitusmaterjaliide

kaflinimisega töötada Veilo Einamal välja uued korteri-remondihinnad ja esitada need järgmisele juhatuses koosolekule läbi vaadata.

Seoses kommunaalteenuste kaflinimisega otsustati alates 1. veebruarist 1991 maksutada kolhoosi majades elavad inimesed uute hindade alusel.

Vaadati läbi üldkoosolekule esitatavad ettepanekud, nagu tootmisnäitajate analüüs, tootmistegevuse ümberorganiseerimine isemajandavateks tootmisüksusteks, palgasüsteemi täiustamine jm.

Laul — hea hingepalsam

(Algus eelmises lehes)
Hakkas kätte jõudma 1944. a. lahingurohke sügis. Pögenikevoorid aina läksid ja läksid, kes kuhu, kuid hulga eestlaste tee viis üle vee, halvemal juhul ka... vette.

«Meil automaati paadis ja paat täies vaardis, sõit algamas Rootsima poole...»

Viimane hüvastijätt: jää terveks!

«...mu tuba jäi tühjaks, leek kustunud leel, pea sammeldub katus ja sein. Ja mu koerake ulub talu väravate ees, tal lahkuda minust on lein. ...Jää terveks mu kodurand silmade ees, sind peidavad lainete vood. Veel kisades keerutab mere peal lind ja kerkivad tuulte hood...»

Sõjas olevaile ja sõtta minevaile poegadele jäid saatjaks ema sõnad:
«...Jumal kaitsku Sind, poeg, ole julge, küllap tagasi jõuad kord veel.»

Viimane 1944. a. oktoobri-novembri mobilisatsioon viis kodudest viimased eesti mehed ja poisikesohtu mehehalkatiseid.

Enne Kuramaale minekut laulsid marsiroodu mehed:
«Ennusta mul, mustlane, kas õnnelikuid aegu saatust sulle tagasi veel toob. Või on juba tiirlemas minu pea kohal mustatüüvaline surmalind?»

Paraku jäi see teekond paljudele viimaseks.

Igatsus kodu järele võttis hinges järjest rohkem maad.
«Ma tahaksin kodus olla, kui õnnapuud õitsevad

ja nende roosakad õied mu juukseid ehivad.»

Kuid mõned julgemad ja metsavennad laulsid ka nii:
«Ma tahaksin kodus olla, kui Päts on president ja Laidoner juhatab väge ning maksab Eesti sent.»

Veel polnud eestlaste kannatustekarikas ääreni. Pidi veel tulema 1949. a. märts.

«Süäl Siberis Baikali taga, kus põlised metsad ja maad...»

Peale selle jätkus eestlastest metsavendi ja muid «rahvavaenlasi» veel paljudesse vangilaagritesse. Taas jäi palju haudu võõramaa mulda.

Kauni unistusena ja soovunelmuna jäi kõluma:

«Saa vabaks Eesti meri, saa vabaks Eesti pind, siis tuisku ega tormi ei karda Eesti rind.»

Rahvas ohkas:
«Päästja päästa röövli käest, kes meid päästab päästja käest?»

Vaatamata kõigile katsumustele, läks elu edasi, noorus kasvas peale, abielluti ja soetati lapsi. Ka viina hakati mehemoodi viskama, sest putkad seisid nii linnas kui maal igal teisel kolmandal tänavanurgal ja sortiment oli oi, kui lai. Ka pudelid olid vastavalt rahakotile alates nn. «kolhoosnikust» (100 g) kuni 3liitristeni välja. Noh, ja et oli vaene aeg (1950—1960), siis sakumiks jätkus ainult angerjat kas purgis marineeritud või suitsutatuna. Muidugi vorstivõileibu ikka ka.

Iga valitsuse ajal tekib teatav hulk viinamaiaid, kelle rahakott ja kõrisõlm just kõige paremini läbi ei saa.

Eks siis tuli leida kambamehi, kelle tengelpung ja käsi lahkem. Pommimise õigustamiseks lauldi:

«Ära põlga pommi seisust, ära sõpra unusta, sõber tuleb kaugelt reisult, võta vastu viinaga. Elus juhtuda võib seda, et ise oled pomm — ja teistelt viina kerjata, oh katsu, kas kerge on.»

Noortel abielumeestel teadagi — kelk taga ja kivid peal (naine ja lapsed). Peale abiellumist tohtis kõriloputust harvemini või hoopis salaja teha ja eks see võttis mõnegi mehepoja kurvaks küll.

«Rasked on need abielurangid, kui sina oled veel noor, silme ees tantsivad sul tuletangid,

juhtud sina lõhkuma ära kohvitassi, söimata saad mitu kuud. Jätad saba ukse vahel' naise lemmikkassil, seljas siis tantsib sul luud...»

Eks need neid ole oma võludega vaeseid poisse tõmmanud liimile nagu lint kärbsed.

«Varastan ja pandaks vangi, varsti jälle olen prii, kuid üht neidu armastades igavest tal vangiks jään...»

Umbes samal ajal tuli eesti keelde sõna: lõnguseid (autor Smuul) ja hakati kandma paksu tallaga kingi — batakid. Kohe leidus ka vastav värs.

«Vilksab mööda lõnguseid, sekka Viru pätte, batakotsaga ma vean asfaltile jutte. Kui on kuum, siis mis see loeb,

lõhme hõlmad valla ja siis täie auruga kõrtsi ukse alla...»

Linnulennult olen vanemapõlve ja oma noorusaja lauludele tiiru peale teinud. Enamik neist on rahva seas vastavat olukorrale ja ajastule tekkinud ja keegi ei tea autoreid nimetada. Seega sõna kõige otsesemas tähenduses rahvalaululikud, kelle loomingu antakse edasi suust suhu.

Olgu selleks siis sõja- või sõdurilaulud, mida on laulud igas olukorras ja asendis — püsti, pikali ja kükkakil; läbi naeru, sõimu, pisarate ja läbi gaasitorbiku; läbi kirevate aastate tänaseni.

Või külavahelaulud, kus tuuakse päevavalgele iga pere head ja vead, kirjutakse kitsit peremeest või laiska sulast, tehakse naerualuseks upsakaid peretütred või kembeldakse liiga rangete isade-emadega, kes ei lubanud tütarde juures ehal käia. Seal võis peres ka vanker või hobune lakka sattuda.

Et jutule joon alla tõmmata, lõpetagem siis tänapäevast:

«Eestlane olla on uhke ja hää. Mis sellest tänaseks järele jäänd? Ärikas ahnitseb, röövel sind hiilib, mõrtsukas väitsa vahedaks villib. Uued hinnad said liha ja piim, viimased veeringud poodi nüüd viim...»

...kelle võimule toetust veel pakkuda, keda aidata haavu lakkuda? (ÜLO KOIT)

Seadnud ERNI TAMMARU

SÜNNIPÄEVA PUHUL
80
LEIDA MUST 23. 02

65
HERMILDE SATSI 23. 02
55
SAIMA PAJO 21. 02
ÜLO LIISTER 10. 02

Vastutav toimetaja ERNI TAMMARU

Raikküla kolhoosi infoleht
Toimetus: 203502 Rapla maakond, Raikküla skj.
telefon 64 421
Trükiarv 400

Tasuta
Maht 0,5 trükipoognat
Tellimise nr. 766
Rapla Trükiakoda
Rapla, Kalda 2